

Naslov originala:

NATSUMONOGATARI

Mieko Kawakami

(prevod s engleskog prema izdanju *BREASTS AND EGGS*)

Copyright © 2019 Mieko Kawakami

Copyright © 2021 ovog izdanja KONTRAST izdavaštvo

Za izdavača:

Vladimir Manigoda

Uredništvo:

Anja Marković

Jelena Nidžović

Prevod:

Nikola Matić

Lektura i korektura:

Kontrast izdavaštvo

Dizajn korica:

Katarina Mrčela

Prelom:

Anica Lapčević

Štampa:

F.U.K. d.o.o.

Tiraž:

1000

Izdavač:

Kontrast, Beograd

Klaonička 2, Zemun

e-mail: jakkontrast@gmail.com

kontrastizdavastvo.com

facebook.com/KontrastIzdavastvo

MIEKO KAVAKAMI

GRUDI I JAJA

KONTRAST
Beograd, 2021.

PRVI DEO

1.

DA LI SI SIROMAŠNA?

Ako želite da znate koliko je neko bio siromašan u detinjstvu, pitajte koliko su imali prozora. Nemojte da pitate šta im je bilo u frižideru ili u ormanu. Broj prozora govori sve. Sve će vam reći. Ako nisu imali nijedan, ili samo jedan ili dva, to je sve što treba da znate.

Sećam se da sam jednom to ispričala nekome. Ne sećam se kome, ali se baš iznervirala. „Hajde, stvarno. Šta ako imaš jedan prozor ali ogroman, sa pogledom na baštu, ili tako nešto? Znaš, jedan od onih stvarno finih, velikih prozora. Kako bi to moglo da znači da si siromašna?”

Ali što se mene tiče, niko ko je ikada bio siromašan ne bi mogao da razmišlja na taj način. Pogled na baštu? Fini, veliki prozor? Ko zapravo ima baštu? I šta bi dovraga moglo da učini prozor 'finim'?

Za siromašne ne postoji ni pojam o veličini prozora. Niko nema pogled. Dvraga, prozor je samo zamagljena ploča od stakla, skrivena iza pretrpanih polica od iverice. Ko zna da li uopšte može i da se otvori. On je zamašćeni pravougaonik pored pokvarenog izduvnog ventilatora, koji tvoja porodica nikada nije koristila, i nikada i neće.

Znate šta znači biti siromašan, ili imate pravo da pričate o tome, samo ako ste i sami to iskusili. Možda ste sada siromašni. Možda ste ranije bili siromašni. Ja sam oba. Rođena sam siromašna, ali sam i dalje siromašna.

Razlog zbog koga sam ponovo krenula da razmišljam o svemu ovome bila je devojčica koja je sedela prekoputa mene. Voz na Jamanote liniji bio je neobično prazan za letnji dan. Svi su bili fokusirani na sebe, gledali u telefone ili čitali knjige.

Devojčici je bilo osam, ili možda deset godina. S njene leve strane nalazio se dečko sa torbom punom sportske opreme pod nogama, a sa njene desne strane par starijih devojčica koje su nosile rajfove sa širokim crnim trakama. Izgledalo je kao da je sama.

Ta klinka je bila baš previše mršava. Njen taman ten činio je pečate od psorijaze još uočljivijim. Sivi šorts, noge mršave koliko i ruke, koje su štrčale iz tirkizne majice bez rukava. Usne su joj bile stegnute i ramena ukočena – podsećala me je na mene kad sam bila klinka. Zbog toga sam krenula da razmišljam o tome šta znači biti siromašan.

Gledala sam rastegnutu kragnu njene majice i njene izlizane patike, koje mora da su u početku bile bele. Koliko bi strašno bilo ako bi ona otvorila usta i ako bi joj svi zubi bili pokvareni. Shvatila sam da ona nije imala nikakvu torbu. Ni ranac, ni tašnu, ni torbicu. Da li je držala svoj novac i kartu u džepovima? Nisam imala pojma kako su se devojčice njenih godina oblačile kada su morale da idu vozom, ali me je brinula činjenica da ona nije nosila ništa sa sobom.

Osetila sam poriv da ustanem sa sedišta, da joj priđem i kažem nešto, nešto što drugi ljudi ne bi razumeli, kao one sitne poruke koje pišeš u donjem uglu sveske, znajući da niko drugi neće moći da ih pročita. Ali šta bih mogla da kažem? Možda nešto o toj njenoj kosi, koja je izgledala kruto, nepomično, ili možda o njenoj koži. Psorijaza će da ti se povuče kad budeš malo starija. Nemoj da pustiš da te to pogađa. Šta ako bih je pitala o njenim prozorima? Ja nikad nisam imala prozore kroz koje je moglo da se gleda. A ti?

Pogledala sam na sat. Tačno podne. Voz se kotrljao kroz tromu letnju žegu. Prigušeni glas iz zvučnika iznad naših glava najavio je da je sledeće stajalište Kanda. Na stanici su se vrata otvorila

uz zvuk kao da se nešto probušilo i pijani starac se uteturao u voz. Putnici oko njega su instinktivno ustuknuli. Tiho je zastejnjao. Umršena seda brada, iskrzana poput čelične vune, visila je preko dugmadi njegove odrpane uniforme. U jednoj ruci je stezao potpuno izlomljeni providni kišobran, a drugom je krenuo da se uhvati sa šipku, ali je posrnuo kada ju je promašio. Vrata su se zatvorila i voz je krenuo dalje. Kada sam se ponovo osvrnula, devojčice više nije bilo.

Kada sam izašla na stanici Tokio, zastala sam od prizora svih tih ljudi. Odakle su oni dolazili? Kuda su išli? Izgledalo je više kao neko čudno nadmetanje nego kao prosta gužva. Javio mi se usamljениčki osećaj da sam jedina koja ne zna pravila. Stežući ručku svoje platnene torbe kao da mi od toga život zavisi, pokušala sam da kontrolišem disanje.

Stanicu Tokio sam prvi put posetila pre deset godina, u leto kada sam napunila dvadeset. Bio je to dan kao i ovaj, u kome nikada ne možeš da obrišeš sav znoj.

Pojavila sam se vukući sa sobom desetak knjiga svojih omiljenih pisaca, koje sam lagano mogla i da pošaljem ranije sa ostatkom svojih stvari, kao normalna osoba, ali sam ipak insistirala na tome da ih u svakom trenutku imam uz sebe, kao da me štite, i nosila sam ih u onom ogromnom rancu od blentavo preteškog materijala, koji sam kupila u sekondhendu dok sam bila u srednjoj školi (i koji i dalje povremeno koristim). To je bilo 1998. godine. Prošlo je deset godina. Ozbiljno sumnjam da sam sa dvadeset, u svojim nejasnim snovima o budućnosti, sebe sa trideset videla i dalje u Tokiju. Niko ne čita moje tekstove (moj blog, koji skuplja prašinu u nekom kutku interneta, u najboljem slučaju posete jedna ili dve osobe dnevno) i nijedan nikada nije bio štampan. Zaboravite na čitaoce, ja jedva da imam prijatelje. I dalje sam u istom stanu sa iskošenim zidovima, sa kojih se ljušti kreč, i istim bespoštednim popodnevnim suncem, preživljavam od istog posla za minimalac, radim puno radno vreme za jedva nešto više od 100.000 jena mesečno, i dalje pišem i pišem, bez

ikakvog pojma o tome da li će to ikada igde odvesti. Moj život je bio nalik prašnjavoj polici u staroj knjižari, gde je svaka knjiga stajala na istom mestu ko zna koliko dugo; jedina приметna promena bila je da je moje telo ostarilo još deset godina.

Ponovo sam pogledala na sat. Dvanaest i petnaest. S obzirom na to da sam stigla dobrih petnaest minuta ranije, naslonila sam se na jedan od velikih kamenih stubova, čiju sam hladnoću osećala pod leđima, i prepustila sam se posmatranju ljudi. Okružena beskrajnim tokom glasova i zvukova, gledala sam kako porodica juri sa desne strane mog vidnog polja na levu, vukući sa sobom, činilo se, sve što su posedovali. Videla sam majku kako za ruku vodi malog dečaka, prevelika flašica za vodu visila mu je sa kaiša. Beba je vrištala, a mladi parovi našminkanih lica su se pribijali, pokazujući svoje bele zube.

Izvukla sam telefon iz torbe. Nije bilo ni poruka, ni propuštenih poziva od Makiko. Mora da su na vreme uhvatili šinkasen voz iz Osake i trebalo bi da za pet minuta stignu na stanicu Tokio. Plan je bio da se nađemo ovde, kod severnog perona za liniju Marunuči. Poslala sam im mapu kako bi znali kuda da idu, ali sada sam se zabrinula i proverila datum na telefonu. Dvadeseti avgust. Tu nije bilo problema. Plan je bio da se nađemo kod severnog perona za liniju Marunuči na stanici Tokio, dvadesetog avgusta – danas – u dvanaest i trideset popodne.

Dragi dnevniče,

Okej. Znači, ja sam ceo život jela jaja. Ali danas sam saznala da žene imaju „ovume”, kao „ovalno”, što bukvalno znači jaje. Kako je moguće da sam prvo saznala za spermatozoide? To mi se ne čini fer. U svakom slučaju, to je bilo moje današnje veliko otkriće. Pokušala sam da saznam više u školskoj biblioteci, ali kod njih je toliko teško pozajmljivati knjige, a nije ni da imaju baš neki izbor. Plus, skućeno je i nekako mračno. Ako sedneš za jedan od stolova i kreneš da čitaš, neko uvek preko ramena pokušava da vidi šta to

čitaš. Zato sam počela da idem u pravu biblioteku. Tamo mogu da koristim kompjuter. Plus, odlazak u školu me iscrpljuje. Glupo je. Sve je toliko glupo. Ali glupo je i da pišeš da je nešto glupo. Barem se u školi sve nekako sâmo dešava. Kod kuće stvari uopšte ne funkcionišu tako. To su kao dva različita sveta. Najviše volim da pišem. To možeš da radiš bilo gde, sve dok imaš olovku i papir. Takođe je i besplatno. I možeš da pišeš šta god hoćeš. Koliko je to super. Razmišljala sam o raznim načinima na koje možeš reći da ti se nešto ne sviđa. Možeš da ga nazoveš odvratnim, groznim, degutantnim. Pogledala sam „degutantan” u rečniku. Prvi deo, „de”, znači izvrnuti, rastaviti, a „gutan” znači ukus. Rekla bih da to ima smisla.

- Midoriko

Makiko, koja mi danas dolazi u posetu iz Osake, jeste moja starija sestra. Ima trideset i devet godina i dvanaestogodišnju kćerku, Midoriko. Devojčicu je odgajala sama.

Par godina sam živela s njima u stanu u Osaki, nakon što sam napunila osamnaest, a Midoriko je još bila beba. Makiko i njen muž su se rastali dok je ona bila trudna i kao samohranj majci uvek joj je falilo para i pomoći u kući. Shvatile smo da će biti lakše ako ja prosto budem živela s njima, umesto da stalno dotrčavam po potrebi. Midoriko nikada nije upoznala svog tatu, barem ne koliko ja znam. Ne mislim da ona zna išta o njemu.

Ja i dalje zapravo ne znam zašto su se Makiko i njen muž rastali. Sećam se da smo vodile silne razgovore o njemu i o tome da li bi trebalo da se razvedu, i sećam se da su stvari bile loše, ali ne mogu da se setim kako se to desilo. Njen bivši muž je došao iz Tokija, gde je i odrastao. Preselio se u Osaku zbog posla. Nisu bili dugo zajedno kada je Makiko zatrudnela. Jedna od stvari kojih se donekle sećam jeste da je on Makiko zvao „bejb”. Niko u Osaki nije tako pričao. To su govorili jedino u filmovima.

Mi smo odrasle na trećem spratu male zgrade blizu okeana. Samo dve prostorije, jedna malo skućenija od druge, bez zida ili

bilo čega između njih. U prizemlju je bio izikaja¹ restoran. Gotovo se mogao videti okean. Sećam se kako sam se spuštala do vode i zurila u olovne talase koji su se rušili o lukobran, povlačeći se samo da bi ponovo napali. Ceo gradić je bio natopljen solju i progonjen burama. Noću bi bivao pun raskalašnih pijanih muškaraca. Sećam se da sam viđala ljude kako čuče pored puta, iza zgrada. Tuče i urlanje bili su svakodnevna pojava. Jednom je neko čak bacio bicikl na mene. Psi lutalice su se stalno kotili, a čim bi štenci bili dovoljno veliki, i oni bi se kotili. Tamo smo živeli samo nekoliko godina. Otprilike u vreme kada sam krenula u osnovnu, moj otac nas je napustio i sve tri smo morale da se uselimo kod moje bake, koja je živela u opštinskom stanu.

Oca sam poznavala samo tih sedam godina. Ipak, čak i kao klinka sam mogla da vidim da je on bio sitan čovek. Imao je telo školarca. Nikada nije radio. Samo se i noću i danju izležavao po kući. Komi – mama moje mame – prezirala je mog oca zato što je toliko opterećivao njenu kćerku. Zvala ga je „Krtica” kada nije bio tu. Uvek je nosio istu uflekanu atlet-majicu i duge gaće i izležavao se na dušek, kao da je i sam deo nameštaja u sobi. Nikada nije gasio TV, čak ni kada smo mi ostali spavali. Bio je okružen tabloidnim časopisima i praznim limenkama. Pušio je po ceo dan, ispunjavajući stan smradom, i tresao je pepeo u limenke. Nije mu bilo stalo ni da se uspravi, a čak je i koristio ogledalce kako bi mogao bez okretanja glave da gleda iza sebe. Nekada se šalio sa nama, kada je bio u pristojnom raspoloženju, ali je suštinski bio čovek od malo reči. Ja ne mogu da se setim nijedne prilike da se igrao s nama ili da nas je negde odveo. Ako bi ga nešto iznerviralo dok smo mi spavali ili gledali TV, počeo bi da vrišti na nas, a kada bi se napio, potpuno bi se razbesneo i tukao Mamu. Kada to počelo, nalazio je razloge da išamara i mene i sestru. Sve smo ga se iz dubine duše plašile.

---

1) Vrsta restorana, čiji se naziv u japanskom jeziku sastoji od tri slova znaka i znači *boravak-piće-mesto*. Služe se alkoholna pića i šarolik izbor japanske hrane, ali i ostalih kuhinja. Neki su uređeni u zapadnjačkom stilu, dok se drugi drže tradicionalnih niskih stolova i jastučića na podu.

Jednog dana, kada sam se vratila iz škole, njega nije bilo.

Bio je to isti stan, sumoran i skučen, prljava odeća bila je razbacana po podu, ali bez njega je sve bilo drugačije. Duboko sam udahнула i otišla do sredine sobe. Pokušala sam da pustim glas. Isprva sam bila tiha, kao da je moj glas za mene bio nov, ali sam onda dala sebi oduška i počela da govorim šta god mi je padalo na pamet. Niko drugi nije bio tu. Niko nije mogao da me zaustavi. Zatim sam počela da se krećem, da plešem. Što sam više mrdala nogama i rukama, to su mi se činile lakšim. Osećala sam kako u meni buja snaga. Sloj prašine na vrhu TV-a, prljavi sudovi nagomilani u sudoperi, nalepnice svuda po vratima ormana, dovratak gde smo urezivali svoje visine - te stvari sam viđala svakoga dana, ali sada su se sjajile, kao da su posute magičnim prahom.

To me je plašilo, jer sam znala da taj osećaj ne može potrajati. Stvari će se vratiti na staro. Otac je verovatno za promenu malo izašao, ali će se vratiti. Bacila sam školsku torbu na pod, sela na svoje uobičajeno mesto u ćošku i pokušala da smirim disanje.

Ali on se nikada nije vratio. Ni sledećeg dana, ni sutradan. Nije prošlo puno vremena pre nego što su počeli da se pojavljuju nepoznati muškarci, a svaki put kada bi se to desilo, mama bi ih oterala. Zatim smo počele da se pretvaramo da nismo kod kuće, ali sledećeg jutra smo uvek nalazile gomilu opušaka ispred ulaznih vrata. To je trajalo neko vreme. Onda je jednog dana - nekih šest nedelja nakon što je otac nestao - majka konačno odvušla njegov dušek u kupatilo, sa sve posteljinom, i strpala ga u kadu koju nismo koristili još otkako se slavina pokvarila. Dušek mog oca, nabijen u taj mali memljivi prostor i natopljen smradom znoja i nikotina, izgledao je prljavo van svake ljudske mere i granice. Nakon što je neko vreme samo zurila u njega, mama ga je šutnula iz sve snage. Mesec dana nakon toga, probudila nas je usred noći, govoreći, „Hajde, ustajte, ustajte, ustajte.” Nismo mogle da joj vidimo lice, ali smo znale da je mislila ozbiljno. Sele smo u taksi i nikada više nismo videle taj stan.

Ja nisam imala pojma zašto smo bežale, niti gde smo krenule u to doba noći. Nije mi bilo jasno. Posle nekog vremena sam pokušala da je pitam šta se dešava, bez pritiska, ali sam znala da je bilo kakva priča vezana za oca bila zabranjena. Nisam mogla da izvučem odgovor od nje. Izgledalo je kao da se večno vozimo kroz mrak, ali konačno smo stigle do Komine zgrade, skroz na drugoj strani grada, premda i dalje manje od sat vremena udaljene vozom. Komi je bila najbolja.

Meni je bilo muka u taksiju. Mama je ispraznila svoj neseker i prinela mi ga da povraćam u njega, ali ništa zapravo nije izašlo. Dlanom sam obrisala bale sa lica. Mama mi je masirala leđa, ali nisam mogla da prestanem da mislim na svoju školsku torbu. U njoj je bilo sve što mi je bilo potrebno za časove u utorak, moje sveske, moje nalepnice. Ispod, u blok za crtanje, spakovala sam sliku zamka na kojoj sam radila danima i koju sam prethodne večeri završila. Moja blok-flauta bila je smeštena u džep sa strane. Torbica za užinu visila mi je sa prednjeg džepa. Nova pernica, u kojoj su bile moje omiljene olovke, markeri i mirisne kuglice i gumice. I moja roze kapa. Volela sam svoju školsku torbu. Noću sam je držala pored dušeka i, kada sam izlazila iz kuće, čvrsto sam stezala njene ručke. Ona je meni bila sve. Bila je poput moje zasebne sobe, koju sam mogla da ponesem gde god da sam išla.

Ali sam je ostavila kada smo istrčale iz stana. Jurile smo u mrak, bez moje omiljene dukserice, ili moje lutke, ili mojih knjiga, ili moje činijice. Pretpostavljala sam da se nikada nećemo vratiti. I da je to značilo da ja nikada više neću imati svoju torbu, ili postaviti pernicu na njeno mesto, na ivicu stočića sa grejalicom, i vežbati pisanje, ili zarezivati olovke, ili sedeti naslonjena na hrpavi zid i čitati. Razmišljanje o svemu tome izazivalo je čudan osećaj, kao da mi je deo mozga zaspao. Nisam imala snage da pomerim ni noge ni ruke. Zapitala sam se da li sam to stvarno bila ja. Mislim, prava ja bi se uskoro budila i onda išla do škole i provodila još jedan normalan dan. Ja koja je sklopila oči i zaspala nikada ne bi mogla ni da zamisli da će par sati kasnije ostaviti sve za sobom, uskočiti u taksu sa Mamom i Makiko i juriti kroz

noć, bez mogućnosti povratka. Kada sam kroz prozor gledala u mrak, imala sam osećaj kao da je ta verzija mene, koja nikada nije mogla da predvidi sve ovo, i dalje spavala pod pokrivačem. Kada bi se ujutru probudila i shvatila da nisam tu, šta bih uradila? Razmišljanje o tome me je umorilo. Ramenom sam se naslonila na Makikoinu ruku. Baš mi se prispavalo. Kroz maltene sklopljene kapke videla sam zelene brojeve kako sijaju u mraku. Što smo odlazile dalje od kuće, to su se brojevi povećavali, ne praveći nikakav zvuk.

Pobegle smo i započele novi život sa Komi, ali to nije dugo trajalo.

Moja mama je umrla kada sam ja imala trinaest. Komi je umrla dve godine kasnije.

Kada smo ostale same, Makiko i ja smo radile kao lude. Jedino što nas je spasavalo od života na ulici bilo je 80 hiljada jena, koje je Komi sakrila iza porodičnog oltara. Ne sećam skoro ničega iz perioda od početka petog razreda, kada je Mama saznala da ima rak dojke, do trenutka kada sam krenula u srednju školu, kada je rak pluća odneo Komi. Jedna od stvari koje pamtim jeste kako sam svakog raspusta, zimskog, prolećnog i letnjeg, od šestog do osmog razreda, lagala u fabrici koliko imam godina. Potom lemilice, koje su visile sa plafona, i šištanja varnica. Ogromne hrpe savijenih kartonskih kutija. Veći deo stvari koje pamtim potiče iz bara. Bilo je to malo mesto, koje je vodila prijateljica moje mame. Mama je radila par poslova tokom dana, a potom noću radila u baru. Makiko je tada bila u srednjoj školi i počela je da radi tamo pre mene, kao peračica sudova. Ubrzo sam i ja počela da radim u kuhinji, pripremajući sake i meze, dok je Mama pravila društvo mušterijama. Makiko je našla drugi posao u jakiniku² restoranu i davala je sve od sebe. Zarađivala je samo 600 jena na sat, ali je

---

2) Jakiniku restorani vode poreklo od koreanskih restorana iz Osake i Tokija, koji su se pojavili oko 1945. Termin *jakiniku* doslovno znači grilovano meso, a danas se odnosi na stil grilovanja mesa (govedine ili iznutrica) veličine zalagaja, zajedno sa povrćem.

najboljeg meseca tamo uspela da zaradi 120 hiljada jena (zbog čega je tamo postala legenda). Kada je završila srednju školu, zaposlili su je za stalno i tamo je ostala par godina, dok se mesto nije zatvorilo. Onda je zatrudnela i posle menjala jedan posao za drugim, ali nakon svih ovih godina, sa trideset i devet, ona i dalje radi u baru pet noći nedeljno, živeći prilično identičan život kao naša mama. Još jedna samohrana majka, koja se bukvalno ubija od posla.

Prošlo je skoro petnaest minuta od vremena kada je trebalo da se nađemo, ali Makiko i Midoriko se i dalje nisu pojavljivale. Pokušala sam da je nazovem, ali Makiko nije htela da se javi, ni da mi barem odgovori na poruku. Da li su se izgubile? Pet minuta kasnije, kada sam krenula ponovo da je zovem, čula sam kako mi stiže poruka.

„Kako da izađem? Na peronu sam.”

Pogledala sam monitor sa rasporedom dolaznih vozova, našla onaj za koji sam bila prilično sigurna da su njime doputovale iz Osake, kupila peronsku kartu na automatu, prošla kroz kapiju i popela se pokretnim stepenicama. Gore, pored šina, bilo je vrelo kao u sauni. Već sam se bila oznojila. Nakon što sam se provukla između ljudi koji su čekali sledeći voz i stajali u redu ispred kioska, konačno sam našla Midoriko i Makiko na klupi pri kraju perona.

„Hej!”, viknula je Makiko. „Vidi ti nju.”

Osmehnula se kada me je videla i nisam mogla da ne uzvratim osmeh. Midoriko, koja je sedela pored nje, bila je sigurno duplo veća nego što sam je pamtila. Nisam mogla da verujem koliko je porasla.

„Midoriko!”, izletelo mi je. „Odakle su se stvorile te noge? Vau.”

Midoriko je imala kosu vezanu u čvrst konjski rep i nosila je jednobojnu teget majicu sa okruglom kragom i šorts. Možda je bila pogrbljena, ali – noge su joj izgledale predugačko. Pljesnula sam je po kolenu. Pogledala me je posramljeno, ali se njena majka ubacila.

„Znam, neverovatno je. Ne mogu da verujem koliko je sada velika.”

Midoriko je izgledala iziritirano i okrenula je glavu. Dograbilala je ranac koji je bio pored nje na klupi, stavila ga u krilo i obgrlila ga. Makiko me je pogledala sa izmučenim izrazom na licu i slegla ramenima. To je sve govorilo.

Midoriko već više od šest meseci nije progovorila nijednu reč sa svojom majkom.

Nisam imala pojma zašto. Prosto joj je Makiko jednoga dana nešto rekla i ona nije odgovorila. To je bilo to. Isprva je mislila da je Midoriko depresivna, ali nije delovalo kao da je to u pitanju. Imala je zdrav apetit, išla je u školu i pričala normalno sa svojim drugaricama i nastavnicima. Samo ne sa svojom mamom. Sve ostalo je naizgled bilo kako treba. Odbijala je da priča samo u svojoj kući. Namerno. Makiko je pokušavala da odgonetne šta se dešava, pažljivo obigravajući, ali od toga nije bilo nikakve koristi. Midoriko joj nije davala nikakve nagoveštaje.

„Ne pričamo. Samo papir, za sve.”

Nedugo nakon što je to počelo, Makiko me je, izivcirana, nazvala i ispričala šta se dešava.

„Papir?”

„Da. Papir i hemijska. Bez priče. Mislim, ja i dalje pričam, ali Midoriko piše svoje odgovore. Tako je možda poslednjih mesec dana.”

„Mesec dana?”

„Celih mesec dana.”

„Svaki dan?”

„U početku nisam znala šta da radim. Postavila sam joj milion pitanja, ali nisam mogla ništa da otkrijem. Nešto se očigledno desilo, ali ona neće da mi kaže šta. Čak i kada se derem na nju, ni reči. Baš mi ide na živce, ali izgleda da sa svima u školi priča normalno... Ma, sigurno je u pitanju ono kad deca za sve okrivljuju svoje roditelje. To je samo faza. Ne može večno da traje. U redu je, totalno je u redu.”

Makiko se nasmejala u slušalicu, pokušavajući da zvuči veselo. Ali sada je prošlo više od šest meseci. To je postalo standardno stanje stvari i nije bilo nikakvih naznaka da će se išta promeniti.

Dragi dnevniče,

Danas smo na času zdravstvenog vaspitanja pričali šta je „menarha”. Znači, u osnovi, prva menstruacija. Skoro sve ostale devojke su je već imale, ali to je bila tema časa, kako to funkcioniše i šta se dešava u tvom telu što čini da krvariš. Onda su nam pričali o ulošcima i pokazali kako materica izgleda. U poslednje vreme, kada devojke u školi idu u WC, one koje već imaju menstruaciju drže se zajedno i pričaju o stvarima koje samo one razumeju. Kao da znaju da mi ostale slušamo i žele da ih čujemo. Sigurno postoji gomila devojaka koje još nisu imale menstruaciju, ali se ja osećam kao da sam jedina.

Pitam se kakav je to osećaj. Čula sam da dosta boli, ali to čak nije najgori deo. Kada krene, samo nastavlja da se dešava, decenijama. Kako to ikada postane normalno? Znam da je Džun već dobila. Rekla mi je. Ali čudno je kako svi znaju da ja nisam. Mislim, nije kao da svi idu okolo i pričaju ljudima kada se to desi. Nije kao da svi mašu pakovanjem uložaka kako bi ih videli kada idu u kupatilo. Kako svi to mogu prosto da provale?

Pitala sam se šta znači „men” u „menarha”. Na kraju se ispotalo da je to isto kao i „men” u „menstruacija”. To je od „mena”, što potiče od „mesec” i ima veze sa ženama i njihovim mesečnim ciklusom. Mesec ima razna značenja. Pored toga što je ono što se okreće oko Zemlje, može imati veze sa vremenom, ili strujama, kao plima i oseka u okeanu. Znači, „menarha” nema apsolutno nikakve veze sa „mentalno”.

– Midoriko

Kada smo krenule, shvatila sam koliko je Midoriko rasla uvis. I dalje je bila niža od mene, ali su joj noge definitivno bile duže.

Našalila sam se s time koliko je sada visoka, ali ona je samo zakolutala očima i počela da hoda iza nas. Makiko je bila toliko mršava. Mislim, ruke su joj bile kao štapići. Njena stara smeđa putna torba činila se preteškom. Stalno sam pružala ruku da joj je ponesem, govoreći, „Pusti mene, Makiko”, ali ona je samo ponavljala, „Okej sam, okej sam”, i nije me puštala da uzmem torbu.

Koliko znam, ovo je bio treći put da je Makiko bila u Tokiju. Preplavljena utiscima, stalno je govorila nešto poput: „Pogledaj sve te ljude”, ili „Koliko je ovo ogromno”, ili „Kako devojčice imaju sićušna lica”. Kada bi zamalo oborila nekoga, preglasno se izvinjavala: „Oprostite, oprostite, oprostite!” Bila sam zaokupljena proveravanjem da li je Midoriko i dalje iza nas i reagovala sam na Makiko dovoljno da deluje kao da je i dalje slušam – ali ono što me je stvarno pogodilo bilo je njeno lice.

Makiko je izgledala staro.

Svi izgledaju starije sa godinama, ali to nije ono na šta sam mislila. Njoj nije bilo ni četrdeset, ali ako bi vam rekla, „Upravo sam napunila pedeset i tri”, vi biste joj poželevi srećan rođendan. Nije izgledala starije. Izgledala je bukvalno staro.

Makiko nikada nije imala neke obline, ali njene ruke, noge i kukovi izgledali su mršavije nego što sam ih pamtila. Verovatno je to bilo zbog odeće koju je nosila. Imala je na sebi majicu, za koju je bilo moguće da ju je ukrala od dvadesetdvogodišnjakinje, uske farmerke sa niskim strukom i roze sandale sa platformom od barem pet centimetara. Bila je jedna od onih ljudi koji se često mogu videti ovih dana: izgledaju mlado otpozadi, ali čim bi se okrenula... Modni promašaji nek ostanu po strani, njeno telo i lice bili su manji nego što bi trebalo, a koža je delovala bledo. Njeni lažni zubi bili su primetno žuti i metal je činio da desni izgledaju crno. Izbledeli mini-val toliko se proredio da joj se video znoj na koži glave. Nosila je baš previše tečnog pudera. To je činilo da joj lice izgleda isprano, naboranije nego što zaista jeste. Kada se smejala, iskočile bi joj žile na vratu. Njene upale oči privlačile su pažnju na svoje duplje.

Podsećala me je na Mamu. Nisam mogla da razlučim da li je to bilo samo zato što sve kćerke s vremenom počnu da liče na svoje majke, ili su se stvari koje su se dešavale Maminom telu sada događale i njenom. Ne znam koliko puta sam je zamalo pitala, „Hej, kako si? Jesi li dobro?“, ali bih se uvek uzdržala jer nisam želela da joj bude neprijatno zbog sebe. Bilo je čudno što je ona imala gomilu energije. Bila je naviknuta na svoju dinamiku sa Midoriko i s njom je pričala kao da je sve bilo okej, tako jednostrano. Brbljala je toliko razdragano da me je to skoro zabrinulo.

„Maki“, pitala sam, „koliko si dobila slobodno?“

„Tri dana, uključujući i danas.“

„To je sve?“

„Možemo da ostanemo danas i sutra, ali moramo prekosutra da krenemo, kako bih to večer stigla na posao.“

„Šta se dešava, baš ima posla?“

„Ma kakvi“, uzdahnula je Makiko. „Gomila drugih mesta se zatvara.“

Makiko je bila hostesa, ali to može imati više značenja. Neka dobra, a neka ne toliko. Osaka je puna mesta na kojima može da se pije, ali adresa je dovoljna da vam kaže šta bi trebalo da očekujete po pitanju klijentele, atmosfere i hostesa.

Ona je radila u Šobašiju, kraju u kome smo nas tri radile godinama nakon što smo one noći pobile i započele novi život sa Komi. U Šobašiju nije bilo apsolutno ničega glamuroznog. Samo redovi umornih zgrada, naherenih i mrkih od godina.

Mogli ste da pijete u baru, s nogu. Mogli ste da jedete jeftine nudle. Mogli ste da sednete i popijete šolju jake kafe. Ili ste mogli da platite sebi društvo i provedete svoje slobodno vreme u jednom od oronulih svratišta, koja su više bila ljubavne kolibe nego ljubavni hoteli. Mogli ste da pijete u jakiniku restoranima, koji su dugački i uzani, kao vozovi, ili u apsurdno zadimljenim mocujaki restoranima³, pored apoteka, čiji ogromni natpisi „DIJABETES“ i

---

3) Mesta u kojima se služe jela od grilovanih svinjskih iznutrica.